

Punapäänarsku

pesii jo naapurissa

Punapäänarsku pesii meitä lähinnä Latviassa. Viime vuonna se pesi ensi kertaa Ruotsissa. Suomessakin havainnot ovat lisääntyneet, mutta punapäänarskua ei kuitenkaan nähdä meillä joka vuosi.

Punapäänarsku pesii rehevillä kosteikoilla ja jokisuistoissa Keski- ja Etelä-Euroopassa sekä Aasiassa aina Kiinan luoteisosiin ja Mongolian länsiosiin asti. Pesimäalueista riippuen laji on joko selväpiirteinen muuttolintu tai osittaismuuttaja. Kuten vesilinnut yleensäkin, punapäänarsku on monin paikoin myös tavallinen puisto- tai tarhalintu.

Vielä 1970- ja 1980-luvuilla lajin arvioitiin selvästi vähentyneen Euroopassa, mutta kanta on sen jälkeen jälleen kas-

vanut. Euroopan parimääräksi arvioidaan keskimäärin 46 000 paria, joista suurin osa pesii Venäjällä. Suomea lähinnä laji pesii Latviassa, jossa 2000-luvun alkupuolella pesi 0–5 paria. Viime vuonna varmistettiin Ruotsin ensimmäinen pesintä Tåkernin lintujärvellä.

Varmimmin keväällä

Suomessa on viime vuoden loppuun mennessä havaittu 97 punapäänarskua. Ensiha-

vainnot tehtiin Föglössä 1944 ja seuraavat havaittiin Imatralla 1954 sekä Nauvossa ja Kemissä 1969. Rariteettikomitea on tarkastanut punapäänarskuhavainnot vuodesta 1970 vuoteen 2011. Viime vuoden alusta rariteettikomitea ei enää tarkasta havainnotoja punapäänarskusta, vaan laji kuuluu alueellisten harvinaisuuskomiteoiden tarkastettavaksi.

Havainnot punapäänarskusta ovat lisääntyneet 1990-luvun lopulta lähtien, mutta 2000-luvullakaan laji ei ole havait-

Tapio Aalto

Koiraspunapäänarsku on helppo tuntea, mutta kuten aina harvinaisuuksien kohdalla, tuntomerkit on syytä kirjoittaa muistiin heti havaintotilanteessa. Slimbridge, Iso-Britannia 31.1.2009. SOILI LEVEELAHTI

tu meillä joka vuosi. 2000-luvulla on ollut peräti viisi nollavuotta. Ruotsissa punapäänarsku on nykyään jokavuotinen, mutta ei sielläkään erityisen runsas: viime vuosina on havaittu 3–11 yksilöä.

Havainnot painottuvat selvästi kevääseen. Keväällä 15.6. mennessä havaituita linnuista koiraita on ollut 35 ja naaraita 32. Naaraita havaitaan siis jokseenkin yhtä paljon kuin koiraita. Syksyllä punapäänarskuja nähdään vähemmän, vaikka havainnot on tehty vielä joulukuussakin.

Helppo tuntea – katso kuitenkin huolella

Vaikka punapäänarsku on kuulunut rarietतिकomitean tarkastettaviin, se ei ainakaan enää viimeisen vuosikymmenen aikana ole ollut mikään varsinainen määritysongelma. 2000-luvulla hyväksyttiin kaikki tehdyt havaintoilmoitukset. Suurin osa viime vuosien linnuista on onnistuttu myös valokuvaamaan.

Punapäänarskukoiraasta ei voi erehtyä, mutta vesilinturisteyvät on aina syytä pitää mielessä poikkeavan värisen vesilinnun uidessa kaukoputken näkökenttään. Punainen nokka ja silmä säilyvät vanhoilla koirilla myös sulkasatoaikana loppukesällä, jolloin höyhenpuku muuten muistuttaa

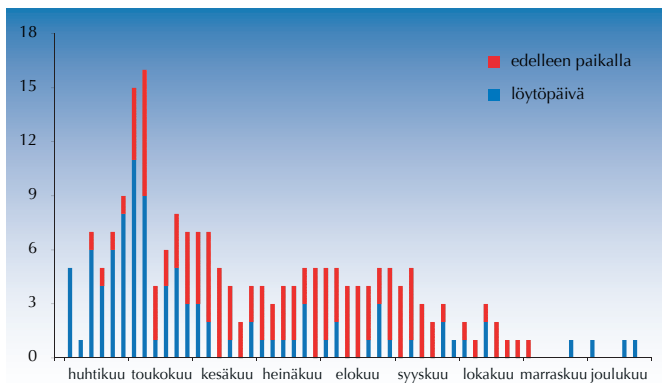
Punapäänarskunaaras muistuttaa eniten mustalintua mutta on pitkäkaulisempi, vaaleampi ja kookkaampi. Myös nokka on muodoltaan erilainen. Läheltä erottuu myös ohut punainen vyö nokan kärjessä. Slimbridge, Iso-Britannia 31.1.2009. SOILI LEVEELAHTI

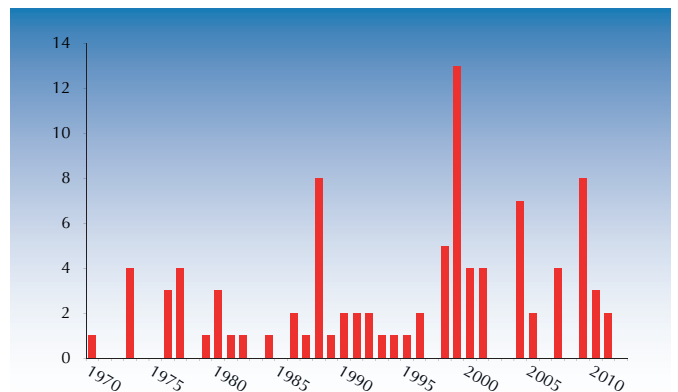
Punapäänarskun selvät leveät valkoiset siipijuovat erottuvat lennossa tai linnun leyhytellessä siipiään. Shabla, Bulgaria 14.2.2010. JUKKA.J. NURMI

ruskeansävyisen naaraan väritystä. Nokan värikyseen kannattaa syyspuolella muutenkin kiinnittää huomiota, sillä nuorten lintujen tummasta nokasta puuttuu vanhoille naaraille tunnusomainen punainen vyö nokan kärjen alueella. Syksyn kuluessa nuorten nokan väritys kuitenkin kehittyä vanhan linnun kaltaiseksi, mutta nuoren koiraan nokka on vielä tässäkin vaiheessa vanhaan koiraaseen verrattuna vaaleampi ja voi olla osin harmaan sävyinen.

Punapäänarsku on melko hiljainen, mutta jotain kertoo linnun nimi: narsku liittyy *Aythya*-suvun sotkien vanhaan onomatopoeettiseen eli ääntelyä kuvaavaan nimeen.

Tilastojen valossa punapäänarskun löytää varmimmin huhti–toukokuun taitteessa. Varhaisimmat havainnot koskevat 31.3.1999 Pirkkalassa ja 1.4.1999 Salossa havaittuja naaraita. Laji on harvinainen jo lokakuussa, mutta myöhäisimmät on havaittu joulukuussa: 22.12.1954 Imatralla, 21.12.1944 Föglössä ja 2.12.1976 Lappeenrannassa.

Viime vuoden loppuun mennessä Suomessa on havaittu 97 punapäänarskua. Rarietतिकomitea on tarkastanut havainnot vuosilta 1970–2011. Tätä ennen on havaittu neljä yksilöä, vuonna 2012 ei yhtään. Havainnot ovat lisääntyneet 1990-luvun lopulta alkaen, ja ennätysvuonna 1999 havaittiin peräti 13 yksilöä. Siitä huolimatta punapäänarsku ei 2000-luvullakaan ole ollut vuosittainen vieras.